สีเทา สีน้ำตาล และสีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ (เพิ่มเติม)

Grey, Brown and Blue in Edo Period Japan

จิรายุ พงส์วรุฒม์ Jirayu Pongvarut

Digital Expression Design Course, Faculty of Art and Design, Tokoha University

Received : July 9, 2019 Revised : August 28, 2019 Accepted : September 3, 2019

บทคัดย่อ

เพื่อทำความเข้าใจ "สี" ในบริบทของประวัติศาสตร์หนึ่ง ๆ มีความจำเป็นจะต้องศึกษาไปยังวิธีการเรียกชื่อสี การแยกแยะหมวดหมู่ และที่มีของสีจากแหล่งธรรมชาติ การศึกษานี้ใช้วิธีศึกษาชื่อสีและตัวอักษรที่ใช้ จากนั้นศึกษาถึงบริบททางศิลปะที่เกี่ยวข้อง อ้างอิงไปถึงวัสดุที่ใช้ผลิต ผลการศึกษาพบว่าสีสามสีในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะนั้น ก่อให้เกิดการแยกแยะอย่างละเอียด มีชื่อเรียกแต่ละสีมากกว่าหนึ่งร้อยคำ ทั้งนี้เป็นผลมาจากวัสดุในการผลิตที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ สีเทา สีหนู สีน้ำตาล สีชา สีน้ำเงิน คราม เอโดะ

Abstract

The purpose of this study is to clarified colour systems and usage in Edo period, Japan. The methodology of this study focused on a specific colour naming system, how each colour related to the others and materials used for pigments production. In Edo period specific Japanese Kanji characters had been nominated for each colour. Since each Kanji character represented distinctive meaning, every name nominated thus had its own characteristic. Materials used for each colour and its artistic context has been focused as well. The findings are that in Edo period, all 3 colours in Japan; grey, brown and blue had been differentiated by more than 100 colour names depended on each specific material and production processes.

Keywords Grey Nezumi Iro Brown Cha Iro Blue Indigo Blue Edo period

กล่าวนำ

สืบเนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับ สีเทาในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ [1] สีน้ำตาลในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ [2] และสีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ [3] ในการศึกษานี้จะขยายความเพิ่มเติมไปยังสีที่ไม่ได้ถูกกล่าวในสามบทความข้างต้น เพื่อความสมบูรณ์ของสีทั้งสามกลุ่มสำคัญของยุคสมัย ในประเด็นว่าด้วยชื่อเรียกสี ความสัมพันธ์ระหว่างโทนสี ลักษณะเฉพาะ และความสัมพันธ์กับสุนทรีภาพแบบญี่ปุ่น

1 บรรยากาศโดยรวมของยุคสมัยเอโดะ

จากการศึกษาสีในวัฒนธรรมเอโดะทั้งสามบทความ คือสีเทา น้ำตาลและน้ำเงินในสมัยเอโดะทำให้ได้ภาพบรรยากาศของเมืองในสมัยนั้นพอสมควร ประชากรทั่วไปของเอโดะซึ่งเป็นคนธรรมดานั้นใส่เสื้อผ้าสีสันสวยงามไม่ได้เนื่องจากมีข้อห้าม การใส่สีพื้นฐานสามสีนี้จึงเรียกได้ว่าเป็นสีสันในชีวิตประจำวันของเมือง สอดคล้องกับหลักฐานจากภาพพิมพ์ร่วมสมัยและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งของสีจากธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ด้วยนิสัยในการจัดระเบียบ แยกแยะประเภทของคนญี่ปุ่นจึงแบ่งโทนของสีทั้งสามนี้ไว้อย่างละเอียดตามบทความข้างต้น โดยชื่อ

ของสีมีตัวอักษรคันจิประจำชื่อ ในบทความนี้ซึ่งเป็นบทความสรุปของชุดบทความนี้จะกล่าวถึงสีทั้งสามนี้ที่ใช้ตัวอักษรคันจิอื่น ๆ เป็นคันจิประจำสี เพื่อให้บทความครบถ้วนสมบูรณ์

2 สีเทา สีน้ำตาล และสีน้ำเงินกับความงามแบบประเพณีญี่ปุ่น

ความงามแบบประเพณีญี่ปุ่นประจำยุคสมัยเอโดะที่พบในสีเทา สีน้ำตาล และสีน้ำเงิน คือ อย่างมีสไตล์ (Iki - smart 粋) หรือความเท่ เป็นคตินิยมที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติ รูปแบบการดำเนินชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ ผลงานศิลปะ เมื่อประชาชนทั่วไปถูกห้ามใช้สีสดสำหรับเครื่องแต่งกาย ความพยายามในการหาวิธีผสมสีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสีที่หม่นขึ้นจึงเกิดขึ้น การนำสีมาผสมกันทำให้เกิดชื่อเรียกสีใหม่ ๆ ที่หลากหลาย ความต่างกันเพียงเล็กน้อยทำให้เกิดชื่อในกลุ่มสีเทา ว่าสีเทาหนูต่าง ๆ สีน้ำตาลก็เรียกว่าสีน้ำตาลชาต่าง ๆ สีน้ำเงินที่เกิดจากการย้อมครามก็มีหลากหลายไม่แพ้กัน สีที่มีความเท่ หรือสีแห่งความเท่ (iki na iro 粋な色) ไม่ได้มีเพียงสีเทา สีน้ำตาล สีน้ำเงินเท่านั้น สีดำก็รวมอยู่ในนี้ด้วยเช่นกัน "อย่างมีสไตล์" ของทั้งสามสีได้ถูกกล่าวถึงไว้แล้ว ในหัวข้อความงามแบบประเพณีญี่ปุ่น (ภาพที่ 1)

3 สีเทา สีน้ำตาล และสีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่น

เอโดะ เมืองที่เกิดจากไฟไหม้ วัฒนธรรม คติความเชื่อ รูปแบบวิถีการดำเนินชีวิต วิธีคิดของคนเมืองเอโดะ ถูกหล่อหลอมและดำเนินต่อไปอย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่า เอโดะเกิดไฟไหม้ประมาณ 100 กว่าครั้ง ในวันที่ 2-4 มีนาคม ค.ศ. 1657 "มหาอัคคีภัยแห่งเมเรกิ (The Great Fire of Meireki 明暦の大火)" นับเป็นหายนะที่ร้ายแรงที่สุด เพลิงลุกลามเผาทำลายเมืองเป็นเวลา 3 วันเต็ม เมืองถูกทำลายไปเกินครึ่ง มีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้มากกว่า 100,000 คน เนื่องจากบ้านเรือนที่ทำจากไม้และกระดาษ และความหนาแน่นของเรือนแถว จึงเกิดการแพร่กระจายอย่างต่อเนื่อง รวมกับลมพายุที่แรงในช่วงเปลี่ยนฤดู ทำให้เกิดลมกรรโชกอย่างแรงเพลิงลุกลามไปทั่วเมือง การสูญเสีย ความโศกเศร้าเสียใจที่เกิดขึ้น เมืองที่เต็มไปด้วยขี้เถ้า ทำให้สีเทาที่เคยใช้คันจิที่มีความหมายว่าเถ้า (hai 灰) จึงมีความหมายที่ไม่เป็นมงคลในสมัยเอโดะนี้ สีเทาจึงถูกเปลี่ยนจากสีขี้เถ้าเป็นหนู (nezu 鼠) และเรียกว่าสีหนูแทน นอกจากนี้สีเทายังมีชื่อเรียกอื่น ๆ แทนอีก เช่น ผนังหมาด (namakabe 生壁), เงิน (gin 銀) และสีเทาในสมัยเฮอันอย่าง ทึม (nibi, nibu 鈍) เป็นต้น

สีน้ำตาลในสมัยเอโดะมักจะมีคำว่า ชา (cha 茶) ต่อท้ายสีต่าง ๆ แต่ในสมัยเฮอันช่วงกลางนั้น สีน้ำตาลเรียกว่าสีใบไม้แห้ง (kuchibairo 朽葉色) โดยสีของใบไม้แห้งจะแบ่งออกเป็นสามกลุ่มคือ สีใบไม้แห้งที่อมแดงเข้ม สีใบไม้แห้งที่ใกล้กับสีเหลือง และสีใบไม้แห้งอมน้ำเงินเข้ม ซึ่งก็ยังแยกระดับความเข้มอ่อนออกไปอีกหลายระดับ มีปรากฏการเรียกชื่อสีนี้ในตำนานของเจ้าชายเก็นจิ (Genji Monogatari - The Tale of Genji 源氏物語) ตำนานของเฮเกะ (Heike Monogatari - The Tale of the Heike 平家物語) หนังสือข้างหมอน (Makura no Sōshi - The Pillow Book 枕草子) เป็นต้น ด้วยจำนวนที่มากทำให้มีชื่อเรียกสีกลุ่มใบไม้แห้งนี้ว่า สีสี่สิบแปดใบไม้แห้ง (kuchiba Shijūhachiiro 朽葉四十八色) เนื่องจากสมัยเฮอันการดื่มชายังจัดว่าเป็นยา และเป็นสีของเครื่องสวมใส่ที่ใช้กันเฉพาะคนชนชั้นสูงเท่านั้น พอเข้าสมัยเอโดะการดื่มชาเริ่มแพร่หลายไปยังชาวบ้านจากการเรียกชื่อสีน้ำตาลว่าใบไม้แห้งต่าง ๆ ก็กลายเป็นชา (cha 茶) สีน้ำตาลชาต่าง ๆ แทน

แม้ว่าในช่วงกลางและปลายสมัยเอโดะสีน้ำตาลชา (茶) และสีเทาหนู (鼠) จะได้รับความนิยมขึ้นอย่างมาก แต่สีน้ำเงินคราม (藍) กรมท่า (紺) และสีแดงเบนิ (紅) ก็ยังถูกเรียกว่าเป็นสีประจำยุคสมัยเอโดะมากกว่า บทความสีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ ได้กล่าวถึงสีน้ำเงินที่มีคันจิ คราม และกรมท่า เพียงเท่านั้น ทำให้ชื่อสีที่นอกเหนือจากนั้น ทั้งเฉดสีที่ใกล้เคียง และชื่อเรียกสีเดียวกันที่เรียกต่างกันออกไป ปรากฏในบทความนี้จำนวนมาก เช่น กลุ่มสีฮะนะดะ (hanada 縹) กลุ่มสีดอกไม้ (hana 花) กลุ่มสีท้องฟ้า (sora 空) กลุ่มสีห้องเสื้อผ้า (nando 納戸) กลุ่มสีต้นหอม (asagi 浅葱) และกลุ่มสีรุริ (ruri 瑠璃) เป็นต้น

ชื่อเรียกสีหลายสีเกิดจากการนำชื่อมาผสมกัน เกิดจากการย้อมสีหนึ่งก่อนแล้วย้อมอีกสีหนึ่งทับลงไปทำให้ได้เฉดสีใหม่ ๆ ซึ่งจะมีทั้งชื่อสีที่มีเฉดใกล้กันอย่าง สีลูกพลับแดง (benikakiiro 紅柿色 no.3) คือสีส้มของลูกพลับผสมกับแดงเบนิ สีที่ได้จึงเป็นแดงอมส้ม และมีชื่อสีที่เฉดต่างกันมากอย่าง สีดอกบ๊วยดำ (kurokōbai - Dusky Purple 黒紅梅 no.13) คือสีดอกบ๊วยชมพูสดใสผสมกับสีดำ สีที่ได้จึงเป็นน้ำตาลแดงเข้มอมดำ

ต่อไปนี้เป็นลำดับตามปีของสีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยเอโดะช่วงต้น ช่วงกลางและช่วงปลายที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ [4] ตัวเลข (no.) สีเทา สีน้ำตาล สีครามและสีกรมท่า สามารถดูประกอบได้จากตารางในบทความสีเทาในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ สีน้ำตาลในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ และสีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ

สมัยเอโดะช่วงต้น

1638		สีบ๊วยเกาลัด (kuriume - Dark Cardinal 栗梅 no.6)
		สีย้อมเกนโป (kenpōzome 憲法染 no.16)
1643	◎	มีกฎห้ามใช้สีม่วงและสีย้อมบ๊วยแดง
1650		สีซากุระ (sakurairo - Very Pale Orchid Pink 桜色)
1651		สีม่วงคล้าย (nisemurasaki - Plum 似せ紫)
1652-1654		สีแดงจินสะ (jinzamomi - French Rose 甚三紅)
		สีม่วงเอโดะ (edomurasaki - Amethyst 江戸紫)
1666		สีลูกพลับแดง (benikakiiro 紅柿色 no.3)
		สีกำมะหยี่ (birōtō - Lincoln Green びろうとう)
		สีน้ำตาลพันปี (senzaicha - Bronze Green 千歳茶 no.79)
		สีน้ำตาลสนทะเล (mirucha - Seaweed Brown 海松茶 no.51)
		สีแดงเบนิ (akabeni - Geranium 赤紅)
		สีน้ำตาลเอโดะ (edocha - Garnet Brown えど茶 no.16)
		สีน้ำตาลหินลับมีด (tonocha - Bronze との茶 no.48)
		สีเหยี่ยว (tobiiro - Coconut Brown 鳶色 no.11)
		สีน้ำตาลโคบิ (kobicha - Old Gold 媚茶 no.78)
		สีน้ำตาลจีนเหลือง (kikaracha - Maple Leaf きがら茶 no.56)
		สีดอกฟุจิ (Fujiiro - Lavender 藤色)
		สีเทาดิบ (sunezu - Mouse Gray 素鼠 no.13)
1668		สีแดงลิงอุรังอุตัง (shōshōhi - Poppy Red 猩々緋)
1676		สีต้นกาบะ (kabairo - Burnt Orange 樺色 no.4)
		สีย้อมต้นหลิว (yanagizome - Willow 柳染)
		สีย้อมนกไนติงเกล (uguisuzome - Holly Green 鶯染)
		สีเทาดอกฟุจิ (fujinezu - Lavender Gray 藤鼠 no.129)
1680		สีปะการัง (sangoju - Coral Pink 珊瑚珠)
		สีสุนัขจิ้งจอก (kitsuneiro - Tawny Gold 狐色)
1681-1684		สีน้ำตาลโซเด็ง (sōdenkaracha - Etruscan Rose 宗傳唐茶 no.19)
1682		สีขมิ้นแดง (beniukon - Majolica Orange 紅欝金)
		สีลูกพลับล้าง (araigaki - Salmon Buff 洗柿)

สีท้องฟ้า (sorairo - Sky Blue 空色 no.31)

1683 สีกรมท่ารุริ (rurikon 瑠璃紺 no.51)

1684 สีน้ำตาลนกไนติงเกล (uguisucha - Seaweed 鶯茶 no.87)

1686 สีแดงเบนิกลาง (nakabeni - Cherry Pink 中紅)

สีลูกพลับซีด (sharegaki - Light Apricot 洒落柿)

1678 สีเหยี่ยวดำ (kurotobiiro - Woodland Brown 黒鳶色 no.12)

สีไข่แดง (tamagoiro - Yolk Yellow 玉子色)

สีไผ่สีสีดาเกะฟุจิ (fujisusutake - Prune 藤煤竹)

สีน้ำตาลต้นกก (kabacha - Etruscan Orange 樺茶 no.11)

สีไหมขาว (shironeri - Snow White 白練)

1688 สีสารพัน (chigusairo - Azure Blue 千草色)

สีต้นกกแดง (benikabairo - Amber Red 紅樺色)

1692 สีลูกพลับแห้ง (saregaki - Light Apricot 晒柿)

สีน้ำตาลครามสนทะเล (aimirucha - Jungle Green 藍海松茶 no.102)

สีแดงเบนิอ่อน (usubeni - Rose Pink 薄紅)

สีน้ำตาลขาว (shirocha - Sand Beige 白茶 no.110)

1693 สีลูกพลับอ่อน (usugaki - Vanilla 薄柿)

สีย้อมน้ำตาลชา (senjichazome 煎じ茶染 no.99)

สีน้ำตาลเหลืองสนทะเล (kimirucha - Seaweed Yellow 黄海松茶 no.75)

1696 สีแดงเบนิดำ (kurobeni 黒紅)

สีน้ำตาลจีน (karacha - Cinnamon 唐茶 no.45)

สีไผ่สีสีดาเกะเงิน (ginsusutake - Maple Sugar 銀煤竹 no.17)

สีไผ่สีสีดาเกะต้นหลิว (yanagisusutake - Deep Sea Moss 柳煤竹)

สีน้ำตาลเหลืองนกฮิวะ (hiwacha - Light Olive Yellow 鶸茶 no.74)

1709 สีย้อมดอกคิเคียว (kikyōzome - Blue Violet 桔梗染)

<u>สมัยเอโดะช่วงกลาง</u>

1713 สีเหยี่ยวแดงเบนิ (benitobiiro - Pompeian Red 紅鳶色 no.5)

1721 สีแดงชาดเงิน (ginshu - Pepper Red 銀朱)

สีน้ำเงินกุนโจ (gunjō - Forget-me-not Blue 群青 no.51)

1727	สีน้ำตาลไหม้ (kogecha - Van Dyke Brown 焦茶 no.68)
1729	สีลูกบิวะ (biwairo 枇杷色)
1732	สีลูกพลับสุกงอม (terigaki - Burnt Orange 照柿)
	สีอำพัน (kohakuiro - Amber 琥珀色)
1736-1741	สีคาโนลา (nataneiro - Oil Yellow 菜種色)
1739	สีไม้หอมกฤษณา (kyarairo - Russet Brown 伽羅色 no.19)
1757	สีน้ำตาลห้องเสื้อผ้า (onandocha - Forest Green 御納戸茶 no.121)
1757-1763	สีห้องเสื้อผ้า (onandoiro - Tapestry Blue 御納戸色 no.39)
1760	สีน้ำตาลต้นกกแดง (benikabacha 紅樺茶)
1763-1766	สีน้ำตาลโระโค (rokōcha - Beech 路考茶 no.93)
1763	สีไหม (neriiro 練色)
	สีแก่ (kachiniro - Indigo かちん色 no.54)
1770	สีนกโทคิ (tokiiro - Cupid Pink ときいろ)
1772	สีฟุจิแดงเบนิ (benifuji - Lilac 紅藤色)
	สีเทาคราม (ainezu - Lead Gray 藍鼠 no.77)
	สีดอกคิเคียวกรมท่า (kongikyō - Victory Violet 紺桔梗 no.71)
1772-1778	สีลูกพลับ (kakiiro - Brick Dust 柿色 no.15)
1772-1780	สีข้าวโพด (tōmorokoshiiro - Golden Corn 玉蜀黍色)
1772-1788	สีดอกไม้มะสุ (masuhanairo - Smoke Blue 舛花色 no.37)
1778	สีลูกหม่อน (kuwanomiiro - Mulberry 桑の実色 no.8)
1781	สีน้ำตาลโคโบริเอ็นชู (enshūcha - Coral Rust 遠州茶 no.38)
1784	สีเหยี่ยวแดงเบนิ (benitobi - Pompeian Red 紅鳶 no.5)
	สีเปลือกไม้สนฮิโนกิแดงเบนิ (benihiwada - Oxblood Red 紅檜皮)
	สีเทาเงิน (ginnezumi - Sliver Gray 銀鼠 no.4)
	สีต้นหอมอ่อน (mizuasagi - Bright Turquoise 水浅葱 no.21)
	สีผนังหมาด (namakabeiro - Tawny Olive 生壁色 no.18)
	สีเทาคูน้ำ (dobunezumi - Dove Gray 井鼠 no.14)
	สีเทาซากุระ (sakuranezu - Silver Pink 桜鼠 no.35)
	สีไผ่เขียว (aotakeiro - Jewel Green 青竹色)
	สีห้องเสื้อผ้าเหล็ก (tetsuonando - Storm Blue 鉄御納戸 no.23)
	สีน้ำเงินกรมท่า (konjō - Prussian Blue 紺青 no.49)

สีใบอ่อนนกฮิวะ (hiwamoegi - Fresh Green 鶸萌黄)
สีห้องเสื้อผ้าสนิม (sabionando - Goblin Blue 錆御納戸 no.44)
สีเทาองุ่นม่วง (budōnezu - Plum Purple 葡萄鼠 no.128)
สีเทาขาว (shironezu - Pearl Gray 白鼠 no.11)

สมัยเอโดะช่วงปลาย

1797 สีเหยี่ยวม่วง (murasakiobi - Indian Purple 紫鳶)
สีม่วงฟุจิ (fujimurasaki - Wistaria Violet 藤紫)
1781-1800 สีห้องเสื้อผ้าโคไร (kōrainando - Canton Blue 高麗納戸 no.42)
1789-1800 สีน้ำตาลขาวริคิว (rikyūshiracha - Citron Gray 利休白茶 no.72)
1801-1804 สีน้ำตาลใบหลิว (yanagicha - Citron Green 柳茶 no.100)
สีต้นหอมสนิม (sabiasagi - Light Saxe Blue 錆浅葱 no.38)
1808 สีเหล็ก (tetsuiro - River Blue 鉄色 no.24)
สีดอกไม้แดงเบนิคาเค (benikakehanairo - Gentian Blue 紅掛花色)
สีน้ำตาลโอเมชิ (omeshicha - Moon Gray 御召茶 no.104)
สีน้ำตาลย้อมร้อย (momoshiocha - Arabian Red 百塩茶 no.23)
สีดอกยามาบุกิ (yamabuki - Marigold Yellow 山吹色)
สีน้ำตาลชิคัง (shikancha - Copper Rose 芝翫茶 no.6)
1816 สีน้ำตาลไบโค (baikōcha - Silver Sage 梅幸茶 no.90)
1801-1829 สีปีกนกโทคิ (tokihairo - Cupid Pink 鴇羽色)
สีน้ำตาลลูกบิวะ (biwacha - Ocher Beige 枇杷茶 no.32)
สีน้ำตาลจีนนกโทคิ (tokigaracha - Melon Pink ときがら茶 no.7)
สีน้ำตาลเปลือกเกาลัด (kurikawacha 栗皮茶 no.21)
สีน้ำตาลชา (senchairo 煎茶色 no.34, 96)
สีน้ำตาลลูกหม่อน (kuwacha - Maize 桑茶)
สีน้ำตาลดอกยามาบุกิ (yamabukicha - Gold 山吹茶 no.40)
สีลูกพลับอ่อน (mizugaki - Ash Rose 水がき no.2)
สีห้องฟ้าแดงเบนิคาเค (benikakesorairo - Salvia Blue 紅掛空色)
สีดอกบ๊วยดำ (kurokōbai - Dusky Purple 黒紅梅 no.13)
สีเทาใบหลิว (yanaginezu - Eggshell Green 柳鼠 no.90)

สีหลังใบหลิว (urayanagi - Mist Green 裏柳)
สีน้ำตาลไม้กฤษณา (tonocha - Chinese Green 沈香茶 no.122)
สีใบต้นสน (matsubairo - Jade Green 松葉色)
สีต้นหลิว (kusayanagi - Silver Sage 草柳 no.20)
สีห้องเสื้อผ้าโอเมชิ (omeshionando - Slate Blue 御召御納戸 no.45)
สีชะเง้อไท (kamenozoki - Horizon Blue 瓶覗 no.25)
สีเทาท่าเรือ (minatonezu - Aqua Gray 湊鼠 no.116)
สีดอกไม้ลายขวาง (noshimehanairo - Oriental Blue 熨斗目花色 no.41)
สีน้ำตาลอิวาอิ (iwaicha - Slate Olive 岩井茶 no.103)
สีน้ำตาลหมึกคราม (aizumicha - Dark Slate 藍墨茶 no.108)
สีเทาแดงเบนิเคชิ (benikeshinezumi - Black Berry 紅消鼠 no.47)
สีเทาปีกนกพิราบ (hatobanezumi - Lilac Hazy 鳩羽鼠 no.127)

1804-1843 สีน้ำตาลริคัง (rikancha - Olive Drab 璃寛茶 no.119)

1833 สีเหลืองฟุจิ (tōō - Sunflower 藤黄)

1841 สีเกาลัด (kuriiro 栗色 no.10)

1851 สีแดงเบนิสด (benihi - Scarlet 紅緋)

4 สีเทา สีน้ำตาล และสีน้ำเงินในกลุ่มต่าง ๆ (เพิ่มเติม)

บทความสีเทาในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ เป็นการรวบรวมสีเทาซึ่งมีคำว่า หนู (nezu 鼠) ในชื่อเรียกสี ได้จำนวน 130 ชื่อเรียก แบ่งได้ออกเป็น 8 กลุ่มสี (กลุ่มสีเทา, กลุ่มสีแดง, กลุ่มสีส้ม, กลุ่มสีเหลือง, กลุ่มสีเขียว, กลุ่มสีน้ำเงินเขียว, กลุ่มสีน้ำเงิน และกลุ่มสีม่วง) สีเทาที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ค่อนข้างหลากหลาย เพียงแค่ไม่สดใส เนื่องจากมีการผสมให้เกิดสีที่หม่นลง เพื่อหลีกเลี่ยงกฎข้อห้ามการสวมเสื้อผ้าสีสดใส ชื่อที่ได้จึงเป็นชื่อเรียกสีเดิมที่นิยมใช้กันมาตั้งแต่ในอดีตแต่เพิ่มคำว่าหนู (สีเทา) ลงไป

ในช่วงกลางถึงปลายสมัยเอโดะ มีความนิยมสีเทาและสีน้ำตาลเกิดขึ้นอย่างมาก กระทั่งถูกเรียกกลุ่มสีนี้ว่า หนูร้อย น้ำตาลสี่สิบแปด (Shijūhacha Hyakunezumi 四十八茶百鼠) ซึ่งไม่ได้หมายถึงจำนวนตามนั้น แต่มีความหมายว่ามีจำนวนที่มาก จึงมีบทความสีน้ำตาลในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะตามมา โดยในบทความนี้ได้รวบรวมสีน้ำตาลที่มีคำว่า ชา

(cha 茶) ในชื่อเรียกสี ซึ่งรวบรวมได้ 124 ชื่อเรียก แบ่งได้ออกเป็น 6 กลุ่ม (กลุ่มสีแดง, กลุ่มสีส้ม, กลุ่มสีเหลือง, กลุ่มสีเขียว, กลุ่มสีน้ำเงินและกลุ่มสีเทา) เนื่องจากเป็นสีน้ำตาล จึงพบในกลุ่มสีแดง ส้มและเหลืองเป็นจำนวนมาก

แม้ว่าสีน้ำเงินจะไม่ได้อยู่ในชื่อเรียก หนูร้อย น้ำตาลสี่สิบแปด ก็ตาม แต่สีน้ำเงินก็เป็นอีกหนึ่งสีที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากสมัยเอโดะ เพราะไม่ใช่เพียงเฉพาะเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม แต่ยังนิยมใช้กับเครื่องใช้ในครัวเรือน กระทั่งสีที่ใช้ในงานภาพพิมพ์แกะไม้อุคิโยเอะ จึงทำให้เกิดบทความสีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ ต่อเนื่อง และเมื่อเป็นบทความที่ต่อเนื่องกันจึงได้นำเอา คำว่า คราม (ai 藍) และกรมท่า (kon 紺) ที่อยู่ในชื่อเรียกสี ซึ่งรวบรวมได้ 85 ชื่อเรียก แบ่งได้ออกเป็น 7 กลุ่มสี (กลุ่มสีแดง, กลุ่มสีเหลือง, กลุ่มสีเขียว, กลุ่มสีน้ำเงินเขียว, กลุ่มสีน้ำเงิน, กลุ่มสีน้ำเงินม่วงและกลุ่มสีเทา)

และเพื่อความสมบูรณ์ สีเทา สีน้ำตาล และสีน้ำเงิน ยังมีชื่อเรียกอื่นอีกจำนวนมากที่ได้รับความนิยมร่วมสมัยกัน แต่ไม่ได้ใส่ไว้ในบทความข้างต้น บทความนี้จึงรวบรวมสีที่ไม่ได้กล่าวไว้มาเพิ่มเติม ในส่วนของการอธิบายสีจึงมีการอ้างอิงบทความก่อนหน้าอยู่จำนวนมาก แบ่งออกได้เป็น 7 กลุ่มสี (กลุ่มสีแดง, กลุ่มสีส้ม, กลุ่มสีเหลือง, กลุ่มสีน้ำเงินเขียว, กลุ่มสีน้ำเงิน, กลุ่มสีน้ำเงินม่วงแ ละกลุ่มสีม่วง) พบว่ากลุ่มสีน้ำเงินมีชื่อเรียกอื่นอยู่จำนวนมาก และด้วยความนิยมเติมคำว่า หนู ลงไปในชื่อ จึงมีจำนวนสีเทาในชื่อเรียกอื่นเหลืออยู่น้อยที่สุด

4.1 กลุ่มสีแดง

สีลูกพลับอ่อน (mizugaki - Ash Rose 水柿 no.2) เป็นการย้อมทับกันของสีน้ำ และสีลูกพลับ (kakiiro - Brick Dust 柿色 no.15) ทำให้มีเฉดสีแดงเบนิหม่น ๆ ผสมอยู่ในเนื้อสีแต่อ่อนกว่า จึงทำให้สีที่ได้มีความอ่อนโยน ซึ่งคล้ายกันกับสีต้นหอมนกโทคิ (tokiasagi 鴇浅葱 no.1) ที่จะอ่อนกว่าเพียงเล็กน้อย สีต้นหอมนกโทคินี้ยังมีเนื้อสีเดียวกันกับที่กล่าวไปแล้วในบทความสีน้ำตาลในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ อีกด้วย คือ สีน้ำตาลจีนนกโทคิ (tokigara cha 鴇唐茶 no.7) และสีน้ำตาลแห้งนกโทคิ (tokigaracha 鴇枯茶 no.8)

สีย้อมสนญี่ปุ่น (sugisome 杉染 no.9) เป็นสีน้ำตาลแดงหม่นเข้มเกิดจากการนำใบของสนญี่ปุ่นมาย้อมตามชื่อเรียกสี ซึ่งเป็นสีเดียวกันกับสีน้ำตาลเอโดะ (edocha - Garnet Brown

江戸茶 no.16) ที่ได้รับความนิยมอย่างมากมีชื่อปรากฏขึ้นในช่วงต้นของยุคสมัย และยังมีอีกชื่อเรียกว่าสีน้ำตาลแห่งยุค (toseicha 当世茶 no.17)

สีเหยี่ยวดำ (kurotobiiro - Woodland Brown 黒鳶色 no.12) เป็นสีน้ำตาลที่มีความใกล้เคียงกับสีดำมาก มีค่าสีเดียวกับ สีน้ำตาลย้อมร้อย (momoshiocha - Arabian Red 百塩茶 no.23, 百入茶 no.24) สีน้ำตาลชาดำ (asencha 阿仙茶 no.25) และเป็นอีกขั้นที่เข้มขึ้นของสีเหยี่ยว (tobiiro - Coconut Brown 鳶色 no.7) ซึ่งเป็นสีน้ำตาลที่ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงต้นสมัยเอโดะ และยังรวมกับอีกหลายเฉด อย่างสีเหยี่ยวม่วง (murasakitobi - Indian Purple 紫鳶 no.11) สีเหยี่ยวแดงเบนิ (benitobiiro - Pompeian Red 紅鳶色 no.5) สีเหยี่ยวกรมท่า (kontobi 紺鳶 no.56) เป็นต้น

ลำดับ	ภาษาญี่ปุ่น	เสียงอ่าน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ค่าสี CMYK
1	鴇浅葱 (ときあさぎ)	tokiasagi	ต้นหอมนกโทคิ		0, 40, 30, 10
2	水柿 (みずがき)	mizugaki	ลูกพลับอ่อน	Ash Rose	0, 40, 30, 20
3	紅柿色 (べにかきいろ)	benikakiiro	สีลูกพลับแดง		0, 80, 70, 20
4	樺色 (かばいろ)	kabairo	สีต้นกาบะ	Burnt Orange	0, 72, 80, 35
5	紅鳶色 (べにとびいろ)	benitobiiro	สีเหยี่ยวแดงเบนิ	Pompeian Red	0, 50, 25, 50
6	栗梅 (くりうめ)	kuriume	บ๊วยเกาลัค	Dark Cardinal	0, 60, 45, 50
7	紫 鳶 (むらさきとび)	murasakitobi	เหยี่ยวม่วง	Indian Purple	0, 50, 13, 70
8	桑の実色 (くわのみいろ)	kuwanomiiro	สีลูกหม่อน	Mulberry	0, 80, 0, 80
9	杉染 (すぎそめ)	sugisome	ย้อมสนญี่ปุ่น		0, 54, 60, 60
10	栗色 (くりいろ)	kuriiro	สีเกาลัค		0, 50, 50, 70
11	鳶色 (とびいろ)	tobiiro	สีเหยี่ยว	Coconut Brown	0, 41, 45, 70
12	黒鳶色 (くろとびいろ)	kurotobiiro	สีเหยี่ยวดำ	Woodland Brown	0, 63, 70, 80
13	黒紅梅 (くろこうばい)	kurokōbai	ดอกบ๊วยดำ	Dusky Purple	0, 80, 40, 90

4.2 กลุ่มสีส้ม

สีลูกพลับฝาด (kakishibuiro 柿渋色 no.14) สีน้ำตาลส้มหม่นเข้มนี้ ในสมัยเอโดะจะเรียกสั้น ๆ ว่าสีลูกพลับ (kakiiro - Brick Dust 柿色 no.15) ซึ่งไม่ได้มีความหมายถึงสีของผลลูกพลับจริง ๆ ที่มีสีส้มสดเข้ม เนื้อสีเดียวกับน้ำตาลลูกท้อป่า (momoyamacha 桃山茶 no.40) เพียงแต่ใช้ชื่อเรียกเดียวกันเท่านั้น สีลูกพลับฝาดนี้เมื่อย้อมรวมกับสีแดงเบนิกะระ (benigara 紅柄) หรือที่เรียกว่า สีเบงกะระ แร่สีแดงเข้มที่นำเข้ามาจากรัฐเบงกอลทางตะวันออกของประเทศอินเดีย จะได้สีน้ำตาลที่มีเนื้อแดงมากขึ้น อย่างสีน้ำตาลดันจูโระ (danjurocha - Attic Rose 団十郎茶 no.10) สีที่ได้รับความนิยมอย่างมากสีหนึ่งในยุคสมัยเอโดะ

สีไผ่สึสึดาเกะเงิน (ginsusutake - Maple Sugar 銀煤竹 no.17) ค่อนข้างเป็นสีเทาสว่างอมส้ม ซึ่งมีอีกชื่อเรียกคือสีน้ำตาลคิชู (kishūcha 紀州茶 no.118)

สีผนังหมาด (namakabeiro - Tawny Olive 生壁色 no.18) คล้ายกับสีผนังดินที่ยังไม่แห้ง แม้ว่าจะไม่มีคำว่าเทาหนูอยู่ในคำลงท้ายชื่อเรียกสี แต่เป็นหนึ่งในกลุ่มสีเทาหนูที่ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงกลางจนปลายสมัยเอโดะ และยังมีในเฉดอื่น ๆ อีกเช่น สีผนังหมาดคราม (ainamakabe 藍生壁 no.74) ในเฉดน้ำเงินเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน สีผนังหมาดฟุจิ (fujinamakabe 藤生壁) ในเฉดม่วงมีรสนิยมโดดเด่น สีผนังหมาดเอโดะ (namakabe 江戸生壁) ในเฉดแดงเบนิ และสีผนังหมาดริคิว (namakabe 利休生壁) ในเฉดเขียวเป็นต้น

ลำดับ	ภาษาญี่ปุ่น	เสียงอ่าน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ค่าสี CMYK
14	柿渋色 (かきしぶいろ)	kakishibuiro	สีลูกพลับฝาด		0, 53, 70, 40
15	柿色 (かきいろ)	kakiiro	สีลูกพลับ	Brick Dust	0, 53, 70, 40
16	憲法染 (けんぽうぞめ)	kenpōzome	ย้อมเกนโป		0, 45, 90, 90
17	銀煤竹 (ぎんすすたけ)	ginsusutake	ไผ่สึสึดาเกะเงิน	Maple Sugar	0, 10, 20, 40
18	生壁色 (なまかべいろ)	namakabeiro	สีผนังหมาด	Tawny Olive	0, 15, 40, 50
19	伽羅色 (きゃらいろ)	kyarairo	สีไม้หอมกฤษณา	Russet Brown	0, 25, 50, 50

4.3 กลุ่มสีเหลือง

สีต้นหลิว (kusayanagi - Silver Sage 草柳 no.20) มีอีกชื่อเรียกหนึ่งว่า สีน้ำตาลไบโค (baikōcha - Silver Sage 梅幸茶 no.90) ที่ถูกเรียกอย่างกว้างขวางกว่าสีต้นหลิวมาก เนื่องจากเป็นชื่อของนักแสดงละครคาบูกิชื่อดังที่ได้รับความนิยมอย่างมากในยุคสมัยนั้น ไม่น้อยไปกว่าสีน้ำตาลโระโค (rokōcha - Beech 路考茶 no.93) เลยทีเดียว

ลำดับ	ภาษาญี่ปุ่น	เสียงอ่าน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ค่าสี CMYK
20	草柳（くさやなぎ）	kusayanagi	ต้นหลิว	Silver Sage	7, 0, 65, 50

4.4 กลุ่มสีน้ำเงินเขียว

สีต้นหอม (asagiiro - Blue Turquoise 浅葱色 no.22 ภาพที่ 2) สีใบอ่อนของต้นหอม เป็นสีกลาง ๆ ระหว่างน้ำเงินกับเขียว จะเข้มกว่าสีต้นหอมอ่อน (mizuasagi - Bright Turquoise 水浅葱 no.21) ที่เป็นสีครามย้อมบาง ๆ

สีห้องเสื้อผ้า (nandoiro - Tapestry Blue 納戸色 no.39) คือสีย้อมคราม ที่ถูกเรียกขึ้นในสมัยเอโดะ คำว่า นันโดะ (納戸) หมายถึงพื้นที่หรือห้องที่มีไว้สำหรับการเก็บเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องใช้เครื่องเรือนที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งภายในปราสาทเอโดะ ไม่ว่าจะเป็นม่านทางผ่านเข้าไปยังในห้อง สีเสื้อผ้าของเจ้าหน้าที่ ภายในโกดังที่มืดสลัวนี้ ทำให้เรียกสีครามนี้ว่านันโดะ มีทั้งรูปสุภาพคือเติม โอะ (御) ลงไปที่หน้านันโดะ (納戸) อย่างสีห้องเสื้อผ้า (onandoiro - Tapestry Blue 御納戸色 no.40) และผสมกับสีอื่นเพิ่มความหลากหลาย อย่างเช่น สีห้องเสื้อผ้าเหล็ก (tetsuonando - Storm Blue 鉄御納戸 no.23) สีครามอมน้ำเงินเขียวหม่นเข้ม เป็นสีที่นิยมใช้กันมากในชีวิตประจำวัน หรือสีห้องเสื้อผ้าสนิม (sabionando - Goblin Blue 錆御納戸 no.44) ที่ผสมสนิมและเพิ่มเทาค่อนข้างเข้ม ซึ่งใกล้เคียงกับสีห้องเสื้อผ้าโคไร (kōrainando - Canton Blue 高麗納戸 no.42 ภาพที่ 3) ชื่อสีที่มาจากชื่อร้านของนักแสดงคาบูกิ ร้านโคโร (高麗屋) นั้นเอง

ลำดับ	ภาษาญี่ปุ่น	เสียงอ่าน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ค่าสี CMYK
21	水浅葱 (みずあさぎ)	mizuasagi	ต้นหอมอ่อน	Bright Turquoise	60, 0, 23, 0
22	浅葱色 (あさぎいろ)	asagiiro	สีต้นหอม	Blue Turquoise	80, 0, 30, 0
23	鉄御納戸 (てつおなんど)	tetsuonando	ห้องเสื้อผ้าเหล็ก	Storm Blue	50, 0, 19, 65
24	鉄色 (てついろ)	tetsuiro	สีเหล็ก	River Blue	70, 0, 35, 80

4.5 กลุ่มสีน้ำเงิน

สีครามเป็นสีที่มีการย้อมทับไปมาหลายครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้มอ่อนที่ต่างกันไป จึงทำให้เกิดชื่อเรียกสีแตกต่างกันออกไปด้วย สีชะเง้อไห (kamenozoki - Horizon Blue 瓶覗 no.25) เกิดจากการนำผ้าลงไปแช่ครามเพียงเล็กน้อย เหมือนเพียงแค่แอบมองในไหครามเท่านั้น จึงเป็นหนึ่งในลำดับของสีคราม ซึ่งไล่ตามลำดับความอ่อนดังต่อไปนี้ สีขาวคราม (aijiro 藍白 no.9) สีฆ่าขาว (shirokoroshi 白殺し) สีชะเง้อไห (kamenozoki - Horizon Blue 瓶覗 no.25) สีต้นหอม (asagiiro - Blue Turquoise 浅葱色 no.22) สีฮะนะดะ (hanadairo - Sapphire Blue 縹色 no.33) สีคราม (aiiro - Marine Blue 藍色 no.27) สีกรมท่า (koniro - Navy Blue 紺色 no.59) และชื่อสีชะเง้อไหนี้ยังเล่นกับความหมาย เหมือนชะเง้อมองในไหคราม น้ำสะท้อนเห็นสีของท้องฟ้าอีกด้วย

สีฮะนะดะ (hanadairo - Sapphire Blue 縹色 no.33) เป็นชื่อเรียกสีน้ำเงินในสมัยเฮอันก่อนหน้านั้นจะใช้เพียงตัวฮิรางะนะ (ฮะนะดะ はなだ) เท่านั้น และยังใช้มีชื่อเรียกที่คันจิตัวเดียวกันแต่ออกคนละเสียง hyōshishoku 縹色 no. พอเข้าสมัยเอโดะยังใช้เสียงเดิมแต่คันจิคนละตัว สีนาดอกไม้ (hanadairo - Sapphire Blue 花田色 no.35) ดอกไม้เล็ก ๆ สีน้ำเงินที่จะพบเห็นได้ทั่วไปตามทุ่งนาในช่วงฤดูฝน และยังนิยมเรียกสีนี้สั้น ๆ ว่าสีดอกไม้ (hanairo - Sapphire Blue 花色 no.36)

อีกหนึ่งสีดอกไม้น้ำเงินหม่นเข้มของสีดอกไม้มะสุ (masuhanairo - Smoke Blue 舛花色 no.37) เป็นอีกหนึ่งสีที่ได้รับความนิยมมาจากนักแสดงคาบุกิชื่อดังสมัยเอโดะ อิชิกาว่า ดันจูโระรุ่นที่ห้า (五代目 市川団十郎 ภาพที่ 4) ซึ่งเอาคำว่า มะสุ มาจากตราประจำกูลอิชิกาว่า (市川) เรียกว่า มิมะสุ (三枡) เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมไม้ที่มีไว้วัดปริมาตรเรียงกันสามขนาด ใหญ่

กลาง เล็ก แล้วรวมเข้ากับสีดอกไม้ นิยมใช้ร่วมกันกับสีน้ำตาลดันจูโระ (danjurocha - Attic Rose 団十郎茶 no.10)

บทความสีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ ได้กล่าวถึงความสำคัญ และที่มาของชื่อเจแปนบลู (Japan Blue ジャパン・ブルー) ไว้แล้ว สีครามที่ใช้ในภาพพิมพ์แกะไม้อุคิโยเอะสมัยเอโดะเมื่อได้ออกไปสู่สายตาชาวตะวันตก ก็ได้ส่งอิทธิพลกับศิลปินอิมเพรสชันนิสม์เป็นอย่างมาก จนกระทั่งได้เรียกชื่อสีตามชื่อจิตรกรภาพพิมพ์อย่าง สีฮิโระชิเงะ (hiroshige - Hiroshige Blue ヒロシゲ no.45) ของอูตางาวะ ฮิโระชิเงะ (Utagawa Hiroshige 歌川広重 ภาพที่ 5) ซึ่งก็คือสีครามหรือที่รู้จักกันในชื่อสีครามเบโระ (beroai ベロ藍 no.31) สีที่นำเข้ามาในญี่ปุ่นต้นศตวรรษ 19 ตามสถานที่ที่ผลิต เช่น ปารีส คือสีปรัสเซียนบลู (Prussian blue 紺青 no.49) และเบอร์ลิน คือสีเบอร์ลินบลู (berensu no.47, berurinao no.48 - Berlin blue 伯林青) เป็นต้น

ลำดับ	ภาษาญี่ปุ่น	เสียงอ่าน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ค่าสี CMYK
25	瓶覗 (かめのぞき)	kamenozoki	ขะเง้อไท	Horizon Blue	25, 0, 6, 3
26	浅縹 (あさきはなだ)	asakihanada	ฮะนะดะบาง		60, 0, 15, 0
27	浅縹 (あさはなだ)	asahanada	ฮะนะดะบาง		60, 0, 15, 0
28	浅縹 (うすはなだ)	usuhanada	ฮะนะดะบาง		60, 0, 15, 0
29	薄縹 (うすはなだ)	usuhanada	ฮะนะดะอ่อน		60, 0, 15, 0
30	花浅葱 (はなあさぎ)	hanaasagi	ต้นหอมดอกไม้	Cerulean Blue	80, 0, 20, 5
31	空色 (そらいろ)	sorairo	สีท้องฟ้า	Sky Blue	60, 15, 0 , 0
32	次縹 (つぎのはなだ)	tsuginohanada	ฮะนะดะถัดไป		80, 0, 0, 30
33	縹色 (はなだいろ)	hanadairo	สีฮะนะดะ	Sapphire Blue	85, 11, 0, 35
34	縹色 (ひょうししょく)	hyōshishoku	สีฮะนะดะ	Sapphire Blue	85, 11, 0, 35
35	花田色 (はなだいろ)	hanadairo	สีนาดอกไม้	Sapphire Blue	85, 11, 0, 35
36	花色 (はないろ)	hanairo	สีดอกไม้	Sapphire Blue	85, 11, 0, 35
37	舛花色 (ますはないろ)	masuhanairo	สีดอกไม้มะสุ	Smoke Blue	80, 0, 0, 50
38	錆浅葱 (さびあさぎ)	sabiasagi	ต้นหอมสนิม	Light Saxe Blue	60, 0, 15, 40
39	納戸色 (なんどいろ)	nandoiro	สีห้องเสื้อผ้า	Tapestry Blue	80, 0, 20, 50

ลำดับ	ภาษาญี่ปุ่น	เสียงอ่าน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ค่าสี CMYK
40	御納戸色 (おなんどいろ)	onandoiro	สีห้องเสื้อผ้า	Tapestry Blue	80, 0, 20, 50
41	熨斗目花色 (のしめはないろ)	noshimehanairo	ดอกไม้ลายขวาง	Oriental Blue	60, 0, 0, 60
42	高麗納戸 (こうらいなんど)	kōrainando	ห้องเสื้อผ้าโคไร	Canton Blue	70, 0, 18, 70
43	錆納戸 (さびなんど)	sabinando	ห้องเสื้อผ้าสนิม	Goblin Blue	50, 0, 13, 60
44	錆御納戸 (さびおなんど)	sabionando	ห้องเสื้อผ้าสนิม	Goblin Blue	50, 0, 13, 60
45	御召御納戸 (おめしおなんど)	omeshionando	ห้องเสื้อผ้าโอเมชิ	Slate Blue	40, 0, 0, 65
46	ヒロシゲ	hiroshige	ฮิโระชิเงะ	Hiroshige Blue	90, 23, 0, 70
47	伯林青 (べれんす)	berensu	เบอร์ลินบลู	Berlin blue	90, 23, 0, 70
48	伯林青 (べるりんあお)	berurinao	เบอร์ลินบลู	Berlin blue	90, 23, 0, 70
49	深縹 (ふかきはなだ)	fukakihanada	ฮะนะดะลึก		100, 25, 0, 60
50	青褐 (あおかち)	aokachi	น้ำเงินแก่		100, 25, 0, 100

4.6 กลุ่มสีน้ำเงินม่วง

เอกสารขนบธรรมเนียมเอ็งคิชิคิ (延喜式) สมัยเฮอันได้กำหนดลำดับความเข้มอ่อนของสีฮะนะดะไว้ 4 เฉดคือ สีฮะนะดะลึก (fukakihanada 深縹 no.49), สีฮะนะดะกลาง (nakanohanada 中縹 no.52), สีฮะนะดะถัดไป (tsuginohanada 次縹 no.31) และสีฮะนะดะบาง (asakihanada 浅縹 no.27) ตามลำดับความเข้ม

ลำดับ	ภาษาญี่ปุ่น	เสียงอ่าน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ค่าสี CMYK
51	群青 (ぐんじょう)	gunjō	น้ำเงินกุนโจ	Forget-me-not Blue	100, 58, 0, 5
52	中縹 (なかのはなだ)	nakanohanada	ฮะนะดะกลาง		100, 30, 0, 50

4.7 กลุ่มสีม่วง

สีม่วงเป็นที่ได้รับในความนิยมในกลุ่มหญิงสาวเป็นอย่างมากมาตั้งแต่สมัยเฮอัน ด้วยข้อห้ามเรื่องสีม่วงและการใช้สีสดใสในสมัยเอโดะ จึงทำให้เกิดการนำสีม่วงมาผสมกับสีห้องเสื้อผ้า

(nandoiro - Tapestry Blue 納戸色 no.39) เพื่อให้สีหม่นลง สีม่วงหม่นสว่างของสีห้องเสื้อผ้าฟุจิ (fujinando 藤納戸 no.53) จึงเกิดขึ้น

สีแก่ (kachiiro, kachiniro - Indigo 褐色 no.54, no.55) สีครามที่ย้อมเข้มมากจนเกือบจะเห็นเป็นสีดำ ออกเสียงพ้องกับคำว่าชัยชนะ (katsu 勝つ) เมื่อรวมกับคำว่า สี จะผันเป็น kachiiro 勝ち色 ในสมัยเอโดะนิยมเรียกว่า kachiniro เป็นสีที่ใช้กับอาวุธเสื้อเกาะ เพื่อความเป็นศิริมงคลในการออกรบ และคันจิตัวเดียวกันนี้ ยังพ้องรูปกับสีน้ำตาลแดงมืด ที่อ่านออกเสียงว่า (kasshoku 褐色) อีกด้วย

ลำดับ	ภาษาญี่ปุ่น	เสียงอ่าน	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	ค่าสี CMYK
52	藤納戸 (ふじなんど)	fujinando	ห้องเสื้อผ้าฟุจิ		60, 45, 0, 25
53	褐色 (かちいろ)	kachiiro	สีแก่	Indigo	60, 45, 0 , 85
54	褐 色 (かちんいろ)	kachiniro	สีแก่	Indigo	60, 45, 0 , 85

สรุป

จากการศึกษาเกี่ยวกับสีในวัฒนธรรมเอโดะอย่างต่อเนื่องทำให้พบว่า การที่สีหนึ่ง ๆ จะกลายเป็นสีที่ใช้เป็นหลักในแต่ละสังคมและแต่ละยุคสมัยนั้นมีปัจจัยที่แตกต่างกัน ในสมัยเอโดะของประเทศญี่ปุ่น แม้เศรษฐกิจที่ขยายตัวจากการผลิตที่สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ เช่น การทอผ้าไหมหรือการทำเครื่องเคลือบดินเผา ไปจนกระทั่งการค้นพบทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แหล่งแร่ต่าง ๆ นอกจากนี้การค้าภายในประเทศ (เนื่องจากรัฐบาลปิดส่วนใหญ่ของประเทศไม่ติดต่อกับต่างชาติ) ที่รุ่งเรืองอย่างมากจะส่วนผลักดันให้เกิดงานก่อสร้างถนนสายสำคัญ ๆ ทั่วประเทศที่ยังใช้กันมาจนปัจจุบันและก่อให้เกิดเศรษฐกิจที่มั่นคง ชนชั้นพ่อค้าที่คุมเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประเทศไว้ได้ถูกห้ามแต่งตัวด้วยสีสันฉูดฉาดสวยงามจึงต้องสวมใส่แต่เสื้อผ้าในสามกลุ่มสีที่ศึกษานี้เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ด้วยความที่ใฝ่ใจในการแสดงออกจึงมีการค้นคิดรายละเอียดของโทนสีเพื่อให้เกิดความแตกต่างอย่างมากที่สุดภายใต้สีทั้งสามนี้ อาศัยการสนับสนุนจากวัสดุที่ใช้ทำสีจากพืช เช่น คราม หรือสีจากหินและดินประเภทต่าง ๆ ทำให้ช่างฝีมือผลิตสีได้หลายหลาย เกิดเป็นชื่อสีต่าง ๆ กันดังกล่าว

เชิงอรรถ

1 จิรายุ พงส์วรุตม์. "สีเทาในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ" (**วารสารศิลป์ พีระศรี** คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 4,1 (กันยายน, 2559): 210-245.

2 จิรายุ พงส์วรุตม์. "สีน้ำตาลในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ" (**วารสารศิลป์ พีระศรี** คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 5,1 (กันยายน, 2560): 215-243.

3 จิรายุ พงส์วรุตม์. "สีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ" (**วารสารศิลป์ พีระศรี** คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 6,1 (กันยายน, 2561): 220-237.

4 長崎盛輝 (2017)『日本の伝統色—その色名と色調』青幻舎. 286-294.

5 จิรายุ พงส์วรุตม์. "ความงามแบบประเพณีญี่ปุ่นในงานออกแบบกราฟิกโปสเตอร์สมัยใหม่และร่วมสมัย" (**วารสารศิลป์ พีระศรี** คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 3,1 (กันยายน, 2558): 77.

บรรณานุกรม

จิรายุ พงส์วรุตม์. "ความงามแบบประเพณีญี่ปุ่นในงานออกแบบกราฟิกโปสเตอร์สมัยใหม่และร่วมสมัย". **วารสารศิลป์ พีระศรี** คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 3,1 (กันยายน, 2558): 77.

จิรายุ พงส์วรุตม์. "สีเทาในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ". **วารสารศิลป์ พีระศรี** คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 4,1 (กันยายน, 2559): 210-245.

จิรายุ พงส์วรุตม์. "สีน้ำตาลในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ". **วารสารศิลป์ พีระศรี** คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 5,1 (กันยายน, 2560): 215-243.

จิรายุ พงส์วรุตม์. "สีน้ำเงินในวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยเอโดะ". **วารสารศิลป์ พีระศรี** คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 6,1 (กันยายน, 2561): 220-237.

ชัยยศ อิษฎ์วรพันธุ์. **หิมะ พระจันทร์ ดอกไม้ : สวนญี่ปุ่น**. กรุงเทพมหานคร: สารคดีภาพ, 2557.

Jirayu Pongvarut. "A Study on Traditional Beauty Conceptions in Japanese." Contemporary Graphic Design (Doctoral Dissertation) Joshibi University of Art and Design, Japan.

コロナブックス編集部 (2009)『とりあわせを楽しむ日本の色』平凡社. 127.

河出書房新社編集部 (2015)『京の色百科』河出書房新社. 143.

丸山伸彦 (2012)『日本史色彩事典』吉川弘文館. 453.

近世文化研究会 (1995)『図説 浮世絵に見る色と模様』河出書房新社. 127.

九鬼周造 (2008)『(対訳)「いき」の構造』講談社. 213.

三井秀樹 (2008)『かたちの日本美―和のデザイン学』日本放送出版協会. 213.

小林忠雄 (2000)『江戸・東京はどんな色―色彩表現を読む』教育出版. 181.

城 一夫 (2017)『大江戸の色彩』青幻舎. 208.

早坂優子 (2014)『和の色のものがたり 季節と暮らす365色』視覚デザイン研究所. 128.

早坂優子 (2014)『和の色のものがたり 歴史を彩る390色』視覚デザイン研究所. 128.

長崎盛輝 (1990)『色・彩飾の日本史―日本人はいかに色に生きてきたか』淡交社. 247.

長崎盛輝 (2017)『日本の伝統色―その色名と色調』青幻舎. 327.

内田広由紀 (2008)『定本 和の色事典 増補特装版』視覚デザイン研究所. 358.

内田広由紀 (2014)『定本 和の色事典』視覚デザイン研究所. 302.

日野原健 (2016)『司歌川国貞 これぞ江戸の粋』東京美術. 136.

浜田信義 (2011)『日本の伝統色』パイインターナショナル. 192.

福田博美 (2015)『鳥居清長の浮世絵に見る服飾描写の独自性：姿態美と染織表現』文化学園大学紀要.

服装学・造形学研究. 46, 33-45.

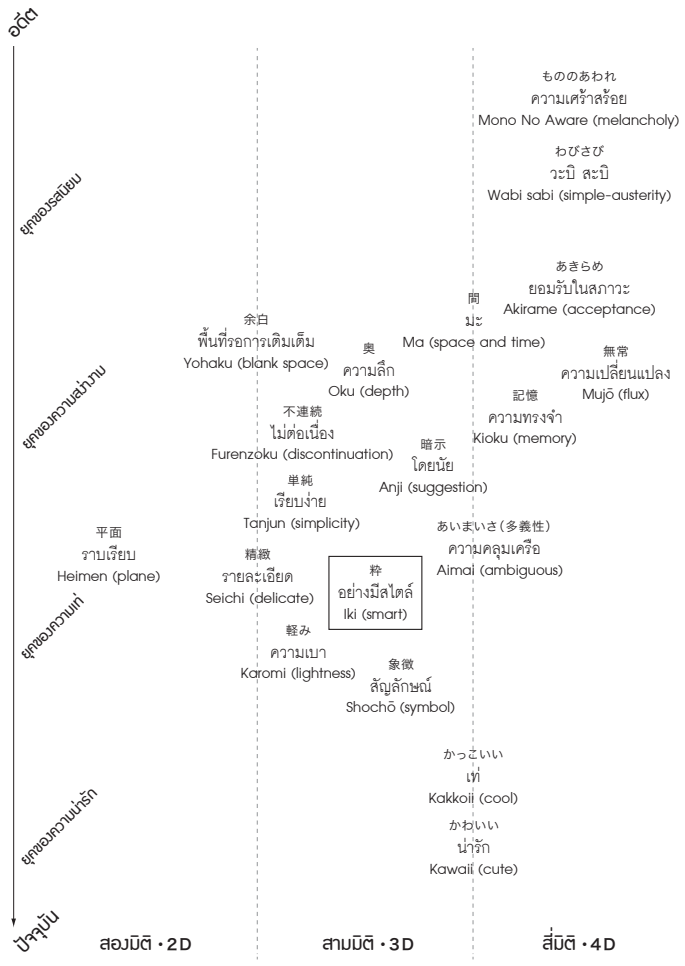

ภาพที่ 1

ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสุนทรียภาพแบบศิลปะในงานสองมิติ สามมิติ และสี่มิติ ตามยุคต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในกรอบสี่เหลี่ยมเน้นให้เห็นตำแหน่งของ "อย่างมีสไตล์" กับยุคสมัย

ภาพที่ 2

Toyohara Kunichika

松ケ枝　片岡我童　宮城阿蘇次郎

Woodblock print

35.7 × 23.8 cm

1886

ที่มา : National Diet Library Digital Collections

ภาพที่ 3

Utagawa Kunisada (Utagawa Toyokuni III)

五代目松本幸四郎　仁木弾正

Woodblock print

38.5 × 25.8 cm

1863

ที่มา : TNM - Tokyo National Museum

ภาพที่ 4

Tōshūsai Sharaku

市川鰕蔵の竹村定之進

Woodblock print

37.6 × 25.2 cm

1794

ที่มา : TNM - Tokyo National Museum

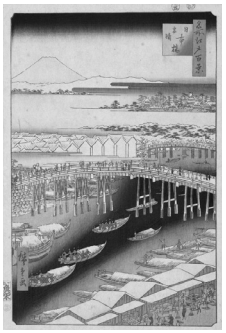

ภาพที่ 5

Utagawa Hiroshige

日本橋雪晴

Woodblock print

37.6 × 25.2 cm

1856

ที่มา : TNM - Tokyo National Museum